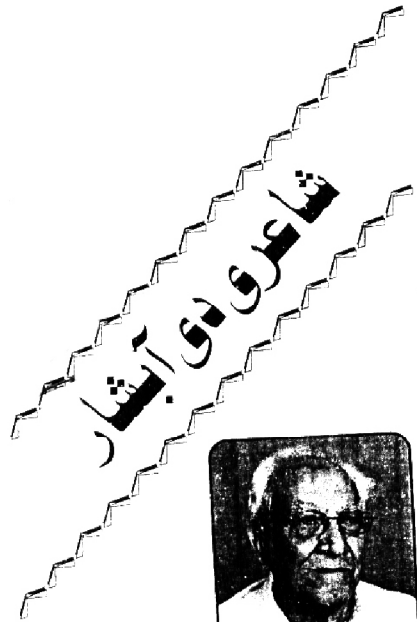

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شاعر خواجہ یعقوب انور

کتاب دے سارے حقوق محفوظ اُن

کتاب : شاعری دی آبشار
شاعر : خواجہ یعقوب اختر
تعداد : ۳۵۰
تاریخ اشاعت : جون 2014ء
ناشر : ادارہ فروغ ہندکو (رجسٹرڈ) پشور پاکستان
مُل : ۲۵۰ روپے
پروف ریڈنگ : اورنگ زیب احمد غزنوی
مطبع : ضیاء سنز پرنٹرز بابو حیدر روڈ جنگلی محلہ پشور شہر

خواجہ یعقوب اختر

ادارہ فروغ ہندکو (رجسٹرڈ) پشور پاکستان
محلہ کریم آباد، سٹریٹ نمبر ۲۲، خان مست کالونی بیرون یکہ قوت پشور شہر
0346 9097433

ہر اُس بندے دے نال
جیہڑا آپڑی ماں بولی ہند کو زبان
نال پیار کر دے
تے اُس دے دادھے وسطے
دامے، درمے، سخنے کوشش کر دے

فہرست

- ☆ شاعری دی آبشار صابر حسین امداد ۱۱
- ☆ شاعری دی آبشار ادبی خزانہ اورنگ زیب احمد غزنوی ۱۹
- ☆ پہلی گل خولید یعقوب اختر ۲۱

حمد

- ☆ جس نے رات سی دن۔۔۔ دن سی رات بٹائی گئے۔۔۔ ۲۴

نعتیہ کلام

- ☆ بہت خانے نوں آپ بڑا آیا، آپڑے رب دا کہار ۲۵
- ☆ تیرے قدماں توں صدقے وے میری جان یا رسول اللہ۔۔۔ ۲۶
- ☆ تیرے دردی جنوں چا کر ی مل گئی اے ۲۷
- ☆ جس دم کالی کملی سر تو پاک نبی نے لائی ۲۸
- ☆ جیہڑا سکے دا صادق تے امین اے ۲۹
- ☆ جس نے کب اشارے نال جن دوٹوٹے کیئے ۳۰
- ☆ بھٹک نور حقیقت والی تیری جس دم پئی ۳۱
- ☆ سوہٹا گنبدِ حضرتؐی وکھاسائیں ۳۲
- ☆ ظلمت گئی تے ہو یا سویرا، گھل گئے سب اسرار ۳۳
- ☆ منوں آپڑے درتے جا کملی والے ۳۵

- ☆ نماز فجر دی پڑھ کے تے میں نعت نبی دی گانواں ---- ۳۷
- ☆ یا نبی سواڈے جیاد نیاچ کوئی آیا نینگا ----- ۳۸
- ☆ یا شفیع المذنبین الصلوٰۃ والسلام ----- ۳۹
- ☆ ہنیر ظلم داوے روشنی دے ----- ۴۰
- ☆ حسینؑ سچ آزادی جس نے پڑھایا اُس دا نام حسین ----- ۴۱
- ☆ سلام آسمان دین دے روشن ستارے نوں سلام ----- ۴۲
- ☆ سلام کربلا دے شہر دی ٹپ دی ہواواں نوں سلام ----- ۴۳
- ☆ کربلا کربلا دے شہر وچ ہر پات انقلاب وکھج ----- ۴۴
- ☆ منقبت آپزے شہر مدینے والیاں چھوڑ کے ٹھنڈیاں چھاواں --- ۴۵

غزل

- ☆ اکھیاں اچ اتھرو تا میں آندے ضررت لگے جدکاری --- ۴۶
- ☆ اُزیاں کالیاں زلفاں دی چھاں سناووں راس نہ آئی --- ۴۷
- ☆ دل دا حال سناواں کسراں، لگے مونہہ تے تالے --- ۴۸
- ☆ مئے اکھیاں دی سیہوڑیں والے بی بکون دے ون پیانے - ۴۹
- ☆ بے میں چنگل سناواں فیربلی تو نہ من سیں ----- ۵۰
- ☆ تیر نظر دے مارنے والے جد بی کس دے پتھر ----- ۵۱
- ☆ مئے توحید تو سناووں پلا دے ----- ۵۲
- ☆ کدھ تک دل نوں تہو کھا دے کے عشق دی اگ دپاسیں - ۵۳
- ☆ ہر غنچہ تے پھل روشنی گھزار روشنی ----- ۵۴
- ☆ ظلم ازے دی چل دی دل تے آری اے ----- ۵۵

- ☆ ۵۶ سڑھ کنیاں لے کے تیرا غم
- ☆ ۵۷ قدم قدم سے لاشاں پناں قدم قدم سے دار
- ☆ ۵۸ جاتے والے نر کے آ
- ☆ ۶۰ دوروں دل پر چاندے پھل
- ☆ ۶۱ جد بی اس دے رستے دے وچ سائے پھل کھارے
- ☆ ۶۲ بک عمر ہو گئی اسے سانوں ایہہ آرزو کر دے
- ☆ ۶۳ جیہڑا سنگے دل اوہ نظر ہونداوے
- ☆ ۶۴ بک دن دنوں ایہہ سمجھاسیں
- ☆ ۶۵ وچ اڈیکاں عمراں گالے
- ☆ ۶۶ ہر کوئی آپڑی آپڑی کہنداوے
- ☆ ۶۷ جد بی اس دی یاد دے قصے دل نے پیٹھ پھرو لے
- ☆ ۶۸ خوش کرنے دے واسے اج اغیاراں نوں
- ☆ ۶۹ جیہڑے غم نے ساڑھے تنوں رکھنا اس نوں کول
- ☆ ۷۰ مطلب دی ایہہ دنیا ساری دل ایہہ وی سمجھانداوے
- ☆ ۷۱ کس نوں دل دا حال سٹاواں
- ☆ ۷۲ گئی خزاں تے آئی بہار
- ☆ ۷۳ کیہہ دنیا دی گل سٹاواں
- ☆ ۷۴ ادل دو پہر دی تھپ وچ سڑدے بوڑھا دے صدقے
- ☆ ۷۵ اچیاں سوچاں رکھیں والے کدی بی بی ہارے
- ☆ ۷۶ مہر محبت پھل گئے جیہڑے ظلم دے تیر چلاکے

☆	داغ جگر دے تاریاں نال پل دے ڈن	۷۷
☆	کالی رات دے تارے دیکھ	۷۸
☆	دیکھو ڈن وچ جل دے سورج	۷۹
☆	گلیاں دے وچ زل دے دیکھین	۸۰
☆	پیار دی وچ دیکھ ایہہ سارے دستور	۸۱
☆	سورج ڈیا شاماں ہونیاں رات نے ڈیرے لہائے	۸۲
☆	جدی ز سے پیارے دن	۸۳
☆	بول ہیڈہٹھے بول	۸۴
☆	سارے دیکھ ہنس دا سورج	۸۵
☆	دل کہندے اج ٹھل کے رو	۸۶
☆	کیہہ دن محل تے کیہہ دن کھنڈر کجھ نہ کجھ	۸۷
☆	کفن وفا داسرتے منھ کے آساں میں	۸۸
☆	منیا او نظراں سی دوراے	۸۹
☆	متھے اتے وٹ نہ پا	۹۰
☆	ویڑے وچو ہنس دے ہنس دے یار گئے	۹۱
☆	دل ہو جاوی ترے ترے نم نہ ہووی اکھ	۹۲
☆	عشق دی راہ وچ آپ اپ گمناں سکھ	۹۳
☆	قسمت نے ایہہ دن سناووں کھلایا دے	۹۴
☆	جیہڑے سڑھ کے کولے ہو گئے	۹۵
☆	ہوا کجھ دہر وچ اجی چلی اے	۹۶

☆	آپڑے آپنوں بھل گئے ون	۹۷
☆	روون بھل تے حسن خار	۹۸
☆	کلی دے کن وچ کلی جی گہل کھنگی تیز ہوا	۹۹
☆	عدل دو پہر دی بل دی جپ تے تھیاں تھیاں واواں	۱۰۰
☆	ٹھیاں بانواں گلے اچ پائیاں جھٹاواں	۱۰۱
☆	اتھرواں دے نیچے موتی ٹھیاں وچ ندرولیں	۱۰۲
☆	گزری کالی رات نہ بھل	۱۰۳
☆	وچ بہاراں دے موسم جدت گئے سارے بھل	۱۰۴
☆	نغمہ کوئی فی آند بار	۱۰۵
☆	جداوہ اکھیوں اولے ہو گئے	۱۰۶
☆	جیہڑا دل وچ کھوٹ فی رکھدا	۱۰۷
☆	میری خواہش ایوی رہی ہر دم کراں میں پیار	۱۰۸
☆	عشق دی وادی وچ راتی دے نورانی برسات	۱۰۹
☆	مٹی کشتی اچی لہر سندر تیز ہوا	۱۱۰
☆	سبق خستیاں والا پڑھ	۱۱۱
☆	سانوں دل دایار فی ملا	۱۱۲
☆	عشق دلاں وچ اکاں لاندے	۱۱۳
☆	سار اکھن ہی بیابان نظر آنداوے	۱۱۴
☆	ہر پاسے آئی بہار کل انیاں جھٹے میں	۱۱۵
☆	بتاواں کے چمن آپڑے دی حالت	۱۱۶

- ☆ ہسے بھل کھیاں شرمائیاں کھڑے سب گلزار ----- ۱۱۷
- ☆ آپڑے آپ توں بھل گئے دن ----- ۱۱۸
- ☆ میں جو گیا واں بے سروسامان کیہہ کران ----- ۱۱۹
- متفرق کلام**
- نظم بعد مدت دے گلشن دے دج آئی اے نویں بہار ----- ۱۲۰
- قومی نظم میرا وطن میرا زمیں، ازی گلی گلی حسین ----- ۱۲۳
- قومی نظم ساڈے سوئے پاکستان تیرے صدقے تے قربان ----- ۱۲۴
- زنجیری بولے ادب دے سائیں نے لہا کے تے ----- ۱۲۵
- سائیں احمد علی سائیں ساڈا شاعر تے فن کار ----- ۱۲۶
- اسی کوں آں آؤ اس تے کری ایں غور ----- ۱۲۷
- گوں سوہنا کھڑا ہس دا ہس دا ----- ۱۳۰
- گوں آئی چمن اچ ہس دی بہار تے دل نوں قرار آ گیا۔۔۔۔۔ ۱۳۲
- گوں پہلی پوٹی اتے پیر میں رکھیا تے جھانجراں چھڑک پچیاں ۔ ۱۳۳
- گوں توویں بھل گلاب دا سوئے آ توویں بھل گلاب دا۔۔۔۔۔ ۱۳۴
- گوں تیرے بھل گلابی کھڑا اکھیاں دج دسایا دے۔۔۔۔۔ ۱۳۵
- گوں دیکھے کھڑا میں ششے وچکار تے آپڑے تے پیار آ گئے۔۔۔ ۱۳۶
- گوں آگئی نویں نویں بہار جانی آگئی نویں بہار ----- ۱۳۷
- گوں ساڈا سوہنا پاکستان ----- ۱۳۸
- گوں ازیاں اکھیاں اچ ڈب کے منے آپڑا آپ گیا دے۔۔۔۔۔ ۱۳۹
- گوں اکھیاں دے دج چنن تارے ----- ۱۴۰

۱۴۱	مُحَلّ کلیاں نی لے لو محَلّ کلیاں	گون
۱۴۲	اُس دی یاد میں سینے لہائی جس نال ہو یا پیار	گون
۱۴۳	نام میرے ہائی دا چھٹا ٹھنڈے پائی دا	گون
۱۴۴	دل پیا کہندے ہو لے ہو لے	گون
۱۴۵	باغاں دے وچ آئی بہار	گون
۱۴۶	نام میں اُس دا لے لے گاواں	گون
۱۴۷	آ جاو کچھ آگئی اے بہار سجواں	گون
۱۴۸	آ جا جانی تو آ جا جانی	گون
۱۴۹	آ جا سوئے آوے دلدار سوئے آ	گون
۱۵۰	تیرے گلشن ولو آئیاں پیار دیاں ٹھنڈیاں واواں	گون
۱۵۱	تیری چھب نرالی سب تو تیری چھب نرالی	گون
۱۵۲	میرے پاک وطن میرے پاک وطن	گون
۱۵۳	حرفیاں	
۱۵۶	قطعے	

صابر حسین امداد

شاعری دی آبشار

جس طرح عورت ذات کائنات دی خوبصورت ترین 'تخلیق' ہوئے دے نال
نال خود 'خالق' بھی اے کہ اوہ تخلیقی عمل سی گزرنے دے بعد ماں بن دی اے، اسی واسے
اوہ اپنی تخلیق دی تباہی تے بربادی ناتا کچھ سکدی اے تے تباہی برداشت کر سکدی اے
کیونکہ عورت ذات بنیادی طور اُتے 'اسن پسند' یعنی جنگ سی نفرت کرنے والی مخلوق اے۔
بالکل اسی طرح شاعر بھی اپنے خالق دی خوبصورت تخلیق ہوئے دے نال نال خود خالق بھی
اے کہ اوہ تخلیقی کرب سی گزرنے دے بعد شعر کہند یاں اعلائیہ 'اسن' دانعرہ لہندا اے،
اسی واسے شاعر بھی بنیادی طور اُتے جنگ سی نفرت کرنے والے اسن پسند گروہ دے نال
تعلق رکھدا اے۔ ہک لکھاری خاص طور اُتے شاعر دا ذہن 'موثر وے' دی طرح ہوند اے
تے اس 'موثر وے' اُتے ہر ویلے وکھو وکھ سوچاں دیاں 'موثراں' دوز دیاں رہندیاں،
تے سوچ مکمل ہوندیاں سارے تخلیق ہونٹا شروع ہو جاندین۔ ایہہ گل بھی ہک حقیقت اے
کہ کسی بھی شعردے الفاظ انساناں دی طرح جیندے جاگدے، ساہلیندے تے آپس
دے وچ دوستی دے ملاوہ دشمنی بھی کردین۔ لفظاں دیوچہ مؤنث لفظ بھی ہوندین تے مذکر
بھی، شریف لفظ بھی ہوندین تے بد معاش بھی، نرم مزاج لفظ بھی ہوندین تے سخت مزاج
بھی۔ لفظاں ہی دے ذریعہ دریا نون کوزے، یوچہ قید کیتا جاندا تے کوزے دے پانی
نون دریا دیوچہ تبدیل کیتا جاندا تے۔ راقم الحروف لفظاں دے نال کھیدے تے اُلے انہاں
دوستان نون ۶۸/۱۹۶۷ سی وکھ رہیا اے۔ حیرت جعفری، خواجہ ایشراق، اختر، مختار، علی نیر،
غلام رسول کھٹل، آغا محمد جوش، نون دم کر بائی، ناز درانی، خادم ملک، آتش مہمد، الامام

تاتاری، نذیر حسین شاد، استاد عبدالرشید تاج، استاد عبداللطیف ساجن، ش شوکت، افضل چشتی، بلیل احمد کمال، نسیم سحر، زبیدہ آئی اطہر تے مقبول اعجاز اعجازی، اللہ اللہ کیسے کیسے خوبصورت ذہناں دے مالک دوست اے تے آج بھی (اللہ رکھے) موجود اُن کہ جہاں دا ”لسانی نظام ہنرم“ اتنا مضبوط ایاتے آج بی ہے کہ کسی ”ڈکٹری“ دی ضرورت ہی نہیں پیندی۔ اُتلے بیان کیسے گئے شاعراں وچوہر ہر شاعر، شاعری دی دنیا وچ ہک ”مینارہ نور“ دی مانند اے، پر آج ہندو زبان تے اُس دے ادب دے حوالے جس دوست دے بارے گل کرنی اے اُس دا نام اے خواجہ یعقوب اختر۔

وضع دار، شائستہ، تیکوکار تے اعلیٰ اوصاف دے مالک خواجہ یعقوب اختر تے حیرت جعفری دی ادبی جوڑی اس علاقے دی ادبی دنیا وچ اُس ویلے مشہور ہوئی جس ویلے فارغ رضا تے خاطر حسن دی ادبی جوڑی اُس ویلے دے ادبی قطب مینار دی چوٹی اُتے ”بقیہ“ کر کے بیٹھی ائی۔ خواجہ یعقوب اختر تے حیرت جعفری دی دوستی، حیرت جعفری دے آخری ساہ توٹی قائم رہی اے۔ راقم الحروف نے غالباً ۱۹۸۰ء دی دہائی وچ یا ذرا پہلے ہک دفعہ موصوف کو لو اس دوستی دارا زہن چھتا کیسے لگے کہ اسی دونوں آپس دے وچ ہک دوسرے سی ”وہنی سکون“ دے علاوہ صرف ’خوشی‘ دے طلبگار آں کیونکہ ایہ عمل فطرت دے عین مطابق اے باقی اللہ اللہ تے خیر سلا، اسی واسے ساڈی دوستی قائم اے تے اگر اسی دونوں اس حدی ذرا بھی اگے ودھے تا ساڈی دوستی خود غرضی دے زمرے وچ شامل ہو کے مٹ جاسی۔ خواجہ یعقوب اختر دے وچ خلوص کٹ کٹ کے بھرا ہویا اے، اگر ایہ کہیا جاوے تا غلط نہ ہوئی کہ خلوص موصوف دے کردار دا جوہر اے۔ اسی خلوص تے محبت دے نتیجہ وچ خواجہ یعقوب اختر نے اپنی شاعری دا کتابت شدہ مسودہ دیباچہ لکھنے واسے مزین اورنگ زیب غزنوی ایڈیٹر مینے دار ”فروغ“ دے ذریعہ راقم الحروف دے سواے کہتا اے

پچاسی (۸۵) سالہ خولجہ یعقوب اختر تے تہتر (۷۳) سالہ راقم الحروف دیاں ملاقاتاں عمر دے اس آخری حصے وچہ کہت و دھہی ہونداں۔ جس ویلے راقم نوں کتابت شدہ مسودہ ملا تا راقم دے ذہن وچ سب سی پہلے ایہہ خیال آیا اے کہ ارج کل تا خولجہ صاحب نال 'فیس نو فیس' ملاقات ممکن نہیں 'پیش بندی' دے طور اُتے موصوف دی تصویر شاعری دے ذریعہ اپنٹے دل تھنٹی اُتے سجائی جاوے تا سودا مہیج نہیں۔

ہنر کچھ گلاں تھلے مسودے وچہ شامل شاعری دے بارے، خولجہ یعقوب اختر نے اہٹی خوب صورت نظم 'اسی کوں آں' وچہ خود کلامی کردیاں سوال کیتا اے کہ اسی کوں آں تے کیہہ پنے کرنے آں۔ نظم پڑھنے دے بعد قاری نوں محسوس ہوندا اے کہ شاعر دا 'آج' دے حوالے نال مطالعہ بہت ہی وسیع تے ڈگاہا وے۔ نظم دے وچہ تکرار دے نال سوال کہ 'اسی کوں آں۔' صا کہ چور قاری نوں جھہ دانہیں کیونکہ موصوف نے اس مصرعہ نوں سوال دی صورت وچہ دیکھو کھماجی تے معاشی خوالیاں دے نال ورت کے قاری نوں اہٹی گرفت وچہ لیندیاں آج دے معاشرے دی تصویر دکھائے دی بھرپور کوشش کیتی اے۔ موصوف نظم وچہ رشوت، انکم ٹیکس چوری، ملاوٹ، جعلی کرنسی، ظالم تے مظلوم دار پھڑا، کہٹ ناپ تول، مہنگائی، بے کاری تے ٹف مار دے بارے کھل کے گل کردیاں بار بار سوال کیتا اے کہ 'اسی کوں آں' چور کہ صا۔ اسی طرح خولجہ یعقوب اختر دے نوںیاں (قطعات) وچہ بھی جگہ جگہ معاشرتی نا انصافیاں دکھائے تے درداں بارے کھل کے گل کیتی گئی اے مثلاً۔

لوں آج ریتاں ، ددھ وچہ پائی ، چاؤاں آج مٹی پاؤ
کہو تے چینی ، تیل مٹی دے ، دوٹے زرخ لگاؤ
مسور چنے دے چھلکے رنگ دے چاؤاں وچہ ملاؤ
لیہاڑی سی خالص شے دی سند لے لگاؤ

خواجه یعقوب اختر ہک محبت کرنے والا شاعر اے، اوہ آسمان آتے وچھی تاریاں دی تیج دل
تک کے ہک ہک تارے نوں فردا فردا مخاطب کردیاں گلاں کردا اے۔ اُس دی دنیا وچ
کدھرے کدھرے روشنی، آزادی، حق تے سچ دے علاوہ درخت، پرندے تے پھلاں
دے علاوہ پھلاں دی خوشبو تے وفاداری پری بھی اُس نوں ہتھ ملاندیاں محسوس ہوندی اے پر
کدھرے کدھرے اس نوں نفرت، خود غرضی، منافقت، بکر، غریب تے مفاد پرستی دی مکھل
پیری بھی گلے لہاندی اے پر موصوف دی سوچ منفی نہیں بلکہ مثبت رہندی اے جس ویلے
موصوف روشنی محسوس کردا اے تاہم اعلان کردا اے کہ

ہر غنچہ تے مہل روشنی، گلزار روشنی
اس وار آئی لے کے (تے) بہار روشنی
چیڑا رہیا وے حق دا طلب گار ہمیشہ،
دیکھی اے اُس نے زینت دے اس پار روشنی
ہک حق دی گل سٹا کے ہنیرے دے شہر وچ
منصور نوں ملی اے، سر دار روشنی
دھرتی ماں پاکستان، ساڈے علاوہ خواجه یعقوب اختر دا وطن پاکستان کراچ جس

آتے سکتے طاری اے ایہہ نا تاجیندیاں دے وچہ اے تے نا ہی مردیاں دے وچہ، ایہہ
ڈنگے سمندر دی تہ وچ ہک جیل دی طرح وے کہ جس دے آل دوالے کالا ہنیرا تے ہیں
کروڑ مظلوم عوام اس دنیا دی سب توں وڈی جیل وچ قیدی ہٹی کے زندگی گزار رہیں۔
کالے کرتوتاں دے مالک ظالم سیاست دان اس جیل دے سپرنٹنڈنٹ ڈپٹی سپرنٹنڈنٹ
تے داروغے ہٹی کے موجدانٹ دیاں ہیں کروڑ قیدیاں دا ہونچوس رکھن۔ حساس طبیعت
دا مالک خواجه یعقوب اختر ایہہ سب کچھ دیکھ کے چپ نہیں رہ سکدا تے چیخ دیاں کہند اے

قدم قدم تے لاشاں پیاں ' قدم قدم تے دار
چمن چمن تے خزاں دے پہرے ' کتھے گئی بہار
شفق بھی رووے لہو دے اتھرو ' جد بھی آوے شام
جبر دی اگ وچہ چھائی ہو یا سڑھ سڑھ کے گلزار
اکھیاں بند تے " لہاں تے جندرے " ہتھ پیراں وچہ کڑیاں
اس حالت وچہ اپنے دل دا کون کرے اظہار
دور ساحل دے آتے جیہڑے بیٹھ تماشہ کردے
اوہ کیہہ جائن کیہہ ہوندا دے لہراں دے وچکار
مہلاں دی طرح خوشبودیٹے والا سچ یقینا بہت وڈی طاقت اے سچ دی طلب
درحقیقت خدا دی طلب اے، پر افسوس اج بھی معاشرے وچہ گزرے کل دی طرح 'سچ' سی
نفرت کیتی جاندی اے۔ گزرے کل بھی سقراط نوں سچ کیہے دے جرم وچہ زہر دا پیالہ پیش
کیا گیا اے تے مسخ نوں مصلوب کیا گیا اے تے اج بھی اس راہ آتے چلے والیاں آتے
پتھراں دا مینہ وسایا جاندا اے۔ خواجہ یعقوب اختر بھی شاعران نوں نند دیاں تے اج دے
معاشرے آتے چوٹ کردیاں کہندا اے۔

کیہڑا شاعر تے کوئی ادیب ' کوئی کہندا اے گل حق دی
چوٹھی گل نوں سچ بٹاتا ' اج کل دی فن کاری
خوبصورت ذہن دا مالک خواجہ یعقوب اختر ہک اچھا شاعر اے، موصوف نے
اہی حیاتی وچہ جیہڑے کوڑے تے مٹھے تجربے کتھیں انہاں تجربات نوں موصوف نے غیر
روایتی تے اثر کرنے والے انداز وچہ آسانی دے نال بیان کردتا اے۔ شاعری دی اس
خوب صورت آبشار نوں پڑھ دیاں موصوف دی بے ساختگی، اندازِ بیاں، بلند معیار، لفظاں